

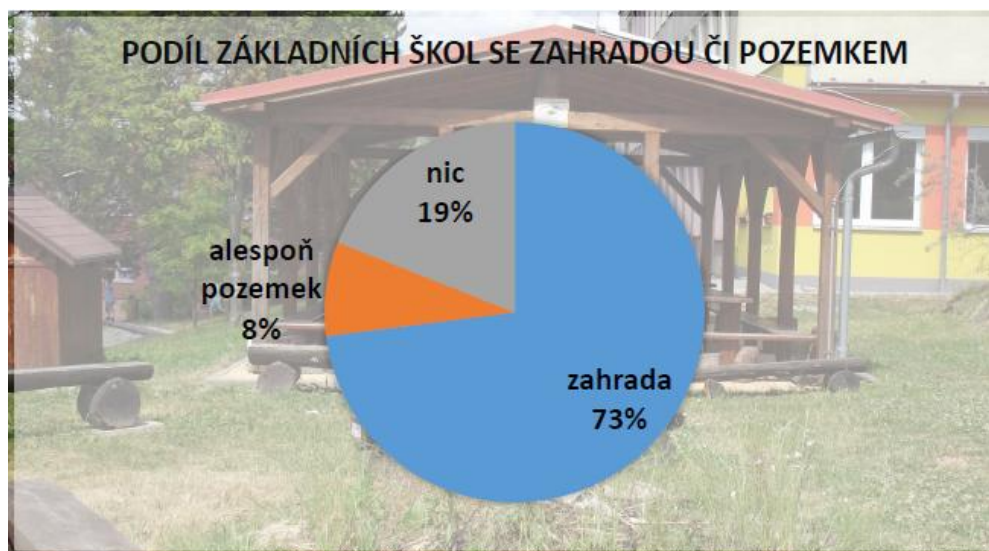
ROZCESTNÍK PRO ŠKOLNÍ ZAHRADY

10 TIPŮ DO ZAHRADY

1. Nejlepší školní zahrada je **nikdy nedokončená zahrada**, každá nová třída zde může realizovat vlastní nové projekty a plány
2. Zahrada **je tu celý rok (nejen když svítí slunko)** – nezapomeňte ji navštěvovat i v zimě
3. Přínosnější i stabilnější jsou zahrady, kde jsou i trochu „divoká“ místa, nejen posekaný trávník
4. Důležité je **předávat dětem zodpovědnost i na zahradě** – při plánování, realizaci a udržování
5. **Nepotřebujete** mít na zahradě skvělou venkovní učebnu, stačí mít kam si sednout a vyrobit si vlastní přírodní pomůcky. Využijte např. návody z Učíme se venku.
6. Velkou příležitostí jsou **přestávky venku v zahradě**
7. **Školní zahrada je příležitost jak propojit školu a místní komunitu.** Nejúspěšnější jsou místní projekty, které řeší reálné problémy, mají konkrétními výsledky pro komunitu a jsou zakončeny společnou oslavou
8. Je přínosné umožnit dětem zahradu využívat ve výuce, o přestávkách i ve volném čase
9. Využijte **technologie a aplikace**, které vám pomohou bádát na zahradě např.: mikroskop v mobilu - například aplikace např. [Lupa & mikroskop](#) nebo [Lupa \(Zvětšovací sklo\)](#), příklady [ptačích aplikací](#) najdete v článku na blogu UsV
10. Nezapomeňte v květnu na **Měsíc školních zahrad**, jde o celosvětovou oslavu školních zahrad. Více informací najdete na www.mesicskolnichzahrad.cz

KOLIK ŠKOL V ČR MÁ ZAHRADU A JAK JI VYUŽÍVÁ?

Odpovědi najdete [v článku Školní zahrada v grafech](#) (s materiály od J. Činčery)

Většina škol má kam s dětmi jít.

(Činčera et al., 2017; Vácha, 2015; SSEV Pavučina, 2009)

Jak využíváme školní zahrady

Jen 6% škol využívá přírodní zahrady pro výuku.

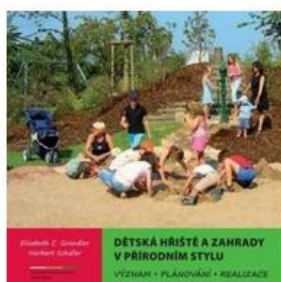
(Nadace Karla Komárka Proměny, 2016)

PROČ A JAK DO ZAHRADY?

Co vše zahrada rozvíjí (M.Kříž)

ODKAZY DO ZAHRADY:

[Web pro školky \(školy\), které chtějí změnit zahradu](#)

[Brožura Jak proměnit zahradu](#)

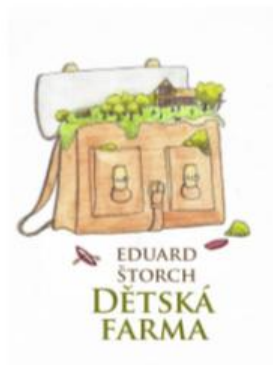
[Školní zahrada a legislativa](#)

[Plakát jak na změnu v zahradě](#)

[Výzkum České děti venku](#)

[Průvodce aktivitami venku](#) – nejen pro Měsíc školních zahrad

Přehled [názorů odborníků na školní zahrady](#)

PUBLIKACE (NEJEN) DO ZAHRADY

e-SHOP Chaloupky:

Publikace nejen k zahradě - <https://www.chaloupky.cz/publikace-a-metodiky/>
 ZAHRADA, KTERÁ UČÍ - <https://www.chaloupky.cz/zahrada-ktera-uci/>
 ŠKOLNÍ ZAHRADA - <https://www.chaloupky.cz/skolni-zahrada-jako-prirodni-ucebna/>
 HURÁ Z LAVIC DO PŘÍRODY - <https://www.chaloupky.cz/hura-z-lavic-do-prirody/>
 KRAJINA NÁPADŮ - <https://www.chaloupky.cz/krajina-napadu/>
 ROK S MRŇATY V PŘÍRODĚ - <https://www.chaloupky.cz/rok-v-priode-s-mrnaty/>
 PRAKTICKÁ PÉČE O ŠKOLNÍ ZAHRADU - <https://www.chaloupky.cz/prakticka-pece/>
 hra - Přírodní zahrada - <https://www.chaloupky.cz/stan-se-zahradnim-architektem/>
 hra - Opuštěné pole - <https://www.chaloupky.cz/opustene-pole/>
 klíče a atlasy - <https://www.chaloupky.cz/atlas-a-klince/> - doporučujeme: Zeleninové
 semenáčky, Atlas pupenů, Atlas mechorostů, Semenáčky plevelů, Rok v přírodě s mrňaty,
 Marie Rajnošková a Martin Kříž: Krajina nápadů, podložky s půdními bezobratlými, Hurá
 z lavic do přírody...3
 pomůcky - <https://www.chaloupky.cz/pomucky-k-vyuze/>

Lipka e-shop: <http://www.lipka.cz/e-shop>, doporučujeme: Prostřeno v přírodě, Stromy a
 keře, ptačí sousedé, Klíče – motýl/housenka, Bezobratlí
 Školní zahrada jako přírodní učebna, Dana Křivánková

Muzeum Říčany

UČÍME V PŘÍRODĚ: <http://www.ricany.cz/org/muzeum/o-muzeu/projekty/probehle-projekty/ucime-v-priode>

SPOLEČNĚ ZE ŠKOLY DO PŘÍRODY, Kolegiální podpora v přírodovědné gramotnosti (Muzeum
 Říčany – publikační činnost)

[časopis Školní zahrada](#) – lze se přihlásit k odběru 4x do roka zdarma + dostanete přístup do archivu (vychází i jako součást Bedrníku)

[Přírodní zahrady](#) – včetně mapy přírodních zahrad

[Ukázkové přírodní zahrady](#)

[DĚTI V PERMAKULTUŘE](#) – web a sborník aktivit Péče o zemi, péče o lidi, Lusi Alderslowe, Gaye Amus, Denise Deshalies

ARCHITEKTURA DĚTEM: <http://www.architekturadetem.cz/>, sborník konference, Fakulta Architektury ČVUT v Praze, jedná se o hnutí jak zařídit, aby město patřilo dětem, kam vyrazit, pokud nemá škola zahradu [Memorandum Děti a město/Prostor pro hru](#)

[Ekozahrady](#) – web plný inspirace nejen pro zahradničení

Záhony pro školky - <http://www.zahonyproskolky.cz/>

Obrázkové statistiky zemědělského muzea:

<https://www.nzm.cz/publikace/obrazkove-statistiky>

Legislativa a bezpečnost na zahradě – co a jak certifikovat, nemusí se vše, mohou si vybrat kontrolora [Školní zahrada a legislativa](#)

Hygiena – konzumace výpěstků děti ve školní jídelně :

VÝNOS HLAVNÍHO HYGIENIKA K VYUŽÍVÁNÍ VYPĚSTOVANÉ ZELENINY NA ŠKOLNÍ ZAHRADĚ:

V Praze dne 12. 2. 2016, Č. j. 10289/2016

V provozovnách školního stravování lze k přípravě pokrmů využít výpěstky (ovoce, zeleninu, bylinky) ze školních zahrad/pozemků, pokud bude s těmito produkty nakládáno v souladu s postupy správné hygienické praxe a bude zajištěna jejich sledovatelnost, tzn. bude vedena evidence v rozsahu – druh produktu, množství produktu, místo produktu (školní zahrada), datum odběru a současně bude zajištěno, že uvedené produkty budou čerstvé, mechanicky nepoškozené, bez známek kažení. V případě pěstování bylinek v květináči nelze květináče umístit do prostor stravovacího provozu.

MUDr. Vladimír Valenta, Ph.D.

Náměstek ministra a Hlavní hygienik ČR (elektronicky dostupné na [webu UsV](#) dole na stránce)

[Tajemství školy za školou](#) – kapitola o školních zahradách a pozemkům

Web [Jděte ven](#) – video + [pracovní list](#) – jak zapojit rodiče

[Učíme se venku](#) – publikace Kde a jak začít + návody na koutky – laboratoř, dílna, meteostanice

Videa:

- [Opravdu komunitní zahrada](#) – ZŠ Janovice (Monika Olšáková)
- [Guide to Starting a School Garden](#) – rady jak začít i na malé zahradě mezi domy, jak získat finance
- [REAL School Gardens](#) -- Who We Are – video, které ukazuje, jak přínosné je propojit budování zahrady s komunitou i vzděláváním a přípravou učitelů
- [How to Start a School Garden](#)
- On-line ohlédnutí za konferencí [Zahrada hrou 2018](#)
- Výborné [video Davida Dvořáka z pražské ZŠ Arabská](#) jak využívají zahradu a co vše tam dokážou
- Garden-Based Learning: [Engaging Students in Their Environment](#)
- [Let's Get Raw! Kids Talk School Gardens](#) & Salad Bars | Whole Kids Foundation |
- [The Edible Schoolyard Yields Seed-to-Table Learning](#) – zahrada, jako centrum učení

Knihy:

- ZAHRADA: Adam Vojcicki
- **Zahrada, která učí** – publikace z Chaloupek
- **Školní zahrada, jako učebna** – publikace z Lipky
- [Dětské hřiště a zahrady v přírodním stylu](#) - MŽP
- **DĚTSKÁ FARMA: Eduarda Štorcha** (Příběh první české školy venku) - ke stažení na www.ucimesevenku.cz/stahuji - článek o knize zde: <http://www.inovativnivzdelavani.cz/eduard-storch-detska-farma-1929/> (vracíme se k vlastní historii)

Čtení a inspirace do zahrady:

- ZAHRAHA ŽIJE: Anita Blahušová – zahrádkaření s dětmi, od maminky
- PTAČÍ ZAHRAHA: Ornita - školy pro budky a zaznamenávání kolik ptáků a vajíček... i CD
- KRMÍME PTÁKY, ALE SPRÁVNĚ: Peter Berthold, Gabriele Mohrová (Kazda)
- DÁRKY Z PŘÍRODY (100 nápadů na tvoření s dětmi): Helen Arendtová
- KAMENY V PŘÍRODNÍ DÍLNĚ, hrajeme si a tvoříme s kameny: Andrea Frommherz – skvělé aktivity
- KERAMIKA PRO ŽIVOT S PŘÍRODOU: Veronika Tymelová
- SLYŠÍŠ, JAK MLUVÍ STROMY: Peter Wohlleben – s pokusy
- TOBIÁŠ LOLNESS: Timothee de Fombelle + [lekce s knihou a jak si vyrobit postavičku Tobíáše](#)
- PRŮVODCE NAŠÍ PŘÍRODOU
- HRAVOUKA: Tereza Vostradovská (kniha a hra – aplikace do mobilu)
- DUBÁNČÍ ROK: Leona Šťastná a Slávek Rydval
- KOŘENOVÉ DĚTI: Sibylle von Oliers
- MĚSÍČNÍ KVĚTINA: Einar Turkowski
- HERBÁŘ PRO DĚTI: Oldřich
- KOUPACÍ JEZÍRKA: Jiří Sedlák
- ZAHRADNÍ JEZÍRKA: vydavatelství Vašut
- PTÁCI: Nathalie Tordjman, pobyťová znamení, kvalitní obrázky
- Zelenina z ekozahrady – Jaroslav Svoboda (pokračování knihy Ekozahrady)
- ZEMĚPIS HROU : inspirativní aktivity i ven, levné knihy

Určovací klíče:

- Chaloupky – [Určovací klíče a odkazy](#):
- Krajina nápadů,
- Hurá z lavic do přírody...3,
- Lipka– [e-shop](#): Prostřeno v přírodě, Stromy a keře, ptačí sousedé, Klíče – motýl/housenka, Bezobratlí

MATERIÁLY K TISKU:

na www.ucimesevenku.cz/stahuji

ČTENÍ, KTERÉ TÁHNE VEN

Knihy plné informací, metodických rad i inspirace

Pomůcky k určování

Určovací klíče a karty do terénu

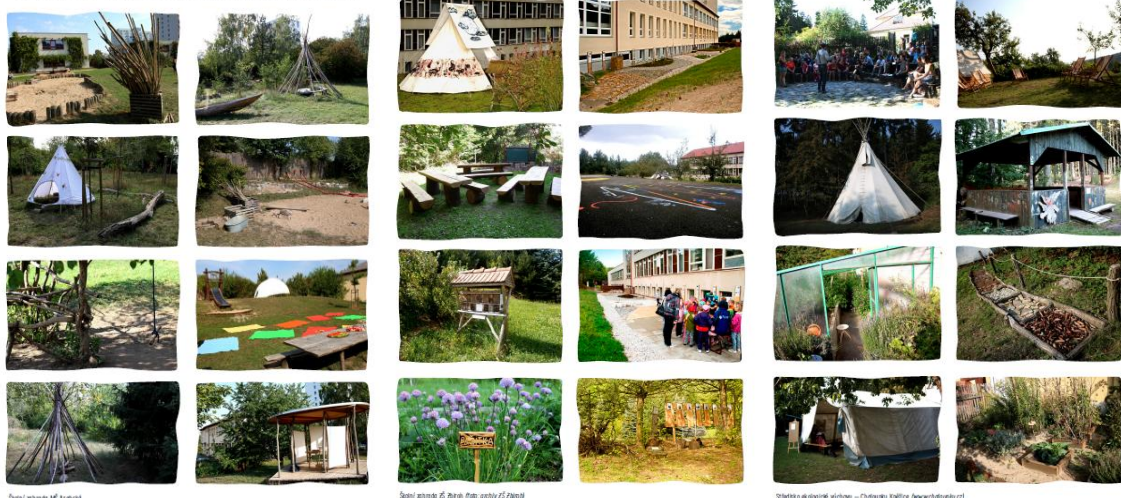

Příklady knih ven pro hledání odpovědí při bádání

(ukázky z publikace [Kde a jak začít](#))

INSPIRACE KDE VENKU OBJEVOVAT, TVOŘIT, HLEDAT I ŽASNOUT

Jak se vyvarovat chybám na zahradě

[JAK TO VIDÍ JEŽEK](#) – pdf ke stažení zdarma, či lze objednat vytištěný sešítek (jak jinak se cítí ježek na přírodní zahradě a jak na posekané?)

Máte inspiraci do zahrady?

Sdílejte ji na tym@ucimesevenku.cz nebo skrze uzavřenou fb skupinu Učíme se venku. Děkujeme.